

Lina Dokuzović și Eduard Freudmann

Squatând criza

Despre recentele proteste privind sistemul de educație și despre perspectivele de schimbare radicală

„Nu vom plăti noi pentru criza voastră!” a răsunat în universitățile din întreaga lume. Semnificația acestui fapt este că avântul acestei declarații nu s-a răspândit doar în instituțiile de învățământ, ci a fost prezent și în alte sfere ale societății, atrăgând atenția asupra eșecului general al capitalismului neoliberal și asupra apropierii de către acesta a tuturor aspectelor vieții.

Ceea ce a fost definit ca fiind „criza în educație”, criză care ar trebui remediată printr-un val de reforme, a fost tratat în termeni de criză economică, care trebuie contracarată prin măsuri de creștere a profitului. O omogenizare printr-un val de reforme a avut deja loc prin Procesul de la Bologna care a desemnat Aria Educației Superioare Europene (AESE). Prin această regularizare a standardelor europene de comparabilitate, Europa încearcă să pătrundă și să ajungă în fruntea unei economii a cunoașterii care devine tot mai competitivă și să-și maximizeze profitul bazat pe domeniul cercetării prin stabilirea, în paralel, a Ariei de Cercetare Europeană (ACE). Dislocarea sistematică a structurilor democratice din universitățile din Austria s-a întâmplat odată cu implementarea Procesului de la Bologna. Organisme alese democratic au fost reduse la un fel de comitete ale personalului, iar decanatul a devenit un organism de conducere singular (decanul fiind un fel de director executiv) care este verificat și auditat de către un consiliu de supervizare din afara universității, așa-numitul Consiliu al Universității.

Nu doar că universitățile sunt din ce în ce mai mult conduse după modelul corporațiilor, dar, în același timp, are loc o tranziție lină către procesul la care au fost supuse multe dintre școlile private din zona anglo-americană sau internațională. Universitățile sunt conduse DE CĂTRE corporații. Un exemplu în care direcția interesului acționarilor corporatiști este vizibilă este în cazul corporației media internaționale Bertelsmann care a vândut recent acțiunile de la Sony, afirmând că încep să investească în educație, deoarece aceasta a devenit mai profitabilă decât industria de muzică¹. Prin procesele de reformă, a fost creată o economie a educației în care cunoașterea este o marfă vandabilă. Rezultatul nu este doar că educația a ajuns să fie considerată profitabilă, dar și că educația în sine poate fi măsurată și vândută. Aceasta se leagă de principiile completei privatizări și comodificării a societății în capitalismul neoliberal. În Australia, de exemplu, una dintre cele mai mari competitori ale Europei pe piața educației internaționale, serviciile legate de educație sunt considerate a treia industrie exportatoare, după extracția de cărbune și fier, conform cifrelor din 2006-2007².

---

¹ Vezi: <http://www.wallstreet-online.de/nachrichten/nachricht/2488718.html>;
http://www.ft.com/cms/s/0/2126f740-631b-11dd-9fd0-0000779fd2ac.html?nlick_check=1

² Vezi datele Biroului Australian de Statistică:
<http://www.isana.org.au/files/AEI%20March%20shot%20expt%20income.pdf>

Academia de Arte din Viena este squatată!

În urma nemulțumirilor care au apărut din cauza lentorii procesului prin care s-a încercat să se negocieze democratic viitorul instituției, a fost stabilită de către studenții și profesorii Academiei o întâlnire publică în fața clădirii principale, pe data de 20 octombrie 2009. A fost citită o declarație care cerea reinstituirea structurilor democratice care au fost sistematic îndepărtate pe parcursul stabilirii unui sistem de competitivitate crescută și de comodificare a instituției și a tot ceea ce există între zidurile ei. O listă de revendicări precis articulate i-a fost adresată decanului. I s-a cerut acestuia să-și îndeplinească datoria și să reprezinte poziția instituției în loc să marșeze pe interesele sale profesionale și de profit în negocierea Acordului Bugetar cu Ministerul Științei și Cercetării, negociere care urma să aibă loc a doua zi. A fost citită o proclamație de solidaritate cu toți protestatarii împotriva reformei educației din întreaga lume, cu protestatarii din Bangladesh, Brazilia, Croația, Finlanda, Franța, Germania, Marea Britanie, Grecia, India, Iran, Italia, Japonia, Olanda, Serbia, Africa de Sud, Coreea de Sud și SUA. Apoi, cei aproximativ 250 de protestatari au intrat în clădire și au ocupat aula magna, cel mai reprezentativ spațiu din instituție. Squaterii au organizat un plen bazat pe o structură democratică grassroots și s-a decis că spațiul va rămâne ocupat până când revendicările lor vor fi îndeplinite.

Două zile mai târziu, un grup de studenți și profesori de la Academie au protestat în fața Ministerului Științei și Cercetării, exprimându-și nemulțumirea față de Acordul Bugetar și declarând faptul că resping acest acord, un contract cu efecte legale care definește performanța Academiei în raport cu suma de finanțare acordată de Minister, acord care a fost negociat într-un mod total netransparent și nedemocratic la momentul respectiv. Grupul de demonstranți și-a continuat protestul, mergând în amfiteatrele și spațiile reprezentative a mai multor universități, prezentând situația, luând cu ei studenții și profesorii întâlniți acolo, iar în felul acesta, asemenea efectului bulgărelui de zăpadă, grupul s-a mărit până când demonstrația a ajuns în cea mai mare sală de conferințe a Austriei, unde s-a ținut un plenum care a declarat că spațiul respectiv e squatat. Caracterul reprezentativ al acestei mari săli de conferințe a atras imediat atenția presei care, de atunci, s-a concentrat exclusiv asupra evenimentelor din acel spațiu în prezentarea protestelor, chiar dacă în următoarele zile, protestele s-au extins rapid și în alte universități din Austria și s-au unit cu cele din alte țări din Europa, ajungându-se în felul acesta ca sute de mii de oameni să iasă pe străzi ca să protesteze. În acest moment sunt squatate 76 de universități din nouă țări din Europa, altele adăugându-se permanent³.

Discurs emancipator și descentralizare

Procesele de organizare ale protestelor au fost structurate în mod democratic, pe baza principiilor grassroots de luare a deciziilor în comun, prin intermediul plenerilor. Grupurile de lucru și-au împărțit în mod egal atât sarcinile practice cât și pe cele de analiză și reflecție asupra desfășurării protestelor, prin această organizare menținându-se o fluctuație dinamică a celor care participă. Intenția stabilirii unor forme de comunicare non-ierarhică, prin intermediul câtorva reguli de bază, a avut scopul să-i

---

³ www.tinyurl.com/squatted-universities; pagină consultată pe 25 noiembrie 2009

încurajeze pe toți cei prezenți să contribuie activ la discuție. Deoarece reprezentarea protestatarilor este o misiune pe care nicio persoană nu ar putea și nu ar trebuie s-o îndeplinească singură, este extrem de important să nu se aleagă doar un purtător de cuvânt ci să existe o rotație a celor care vorbesc. Consecința este că se reduc discursurile programate neuro-lingvistic (limbajul de lemn), iar revendicările și ideile grupurilor sunt prezentate într-o manieră care nu este exersată dinainte sau preconditionată. Această formă de comunicare directă reprezintă un act de vorbire emancipatoriu, pentru că codurile existente de limbaj comodat, vorbirea ca mijloc de „a-ți vinde marfa”, sunt respinse prin însuși mecanismul actului vorbirii.

Un alt element semnificativ, rezonând pe parcursul protestelor la toate nivelurile, a fost descentralizarea. Aceasta a decurs din însuși procesul de de-democratizare a universităților, proces care s-a desfășurat pe parcursul ultimilor ani, și prin care toate organismele de reglementare legitimizele democratic au fost reduse la o față pseudo-democratică și, în consecință, lipsite de orice putere. Faptul că protestele nu au fost conduse de indivizi aleși ca lideri prin procedurile democrației reprezentative și faptul că ele nu au fost asociate cu niciun partid parlamentar, i-a luat prin surprindere pe politicieni, cum ar fi decanii sau cei din Ministerul Științei și Cercetării, care nu au știut cum să facă față și cum să se raporteze la proteste. Descentralizarea nu se referă doar la fluctuația celor care reprezintă protestele, fluctuație menționată mai sus, ci și la acțiuni directe, așa cum ar fi squatarea temporară a biroului vice-decanului Academiei de Arte, squatarea sălii de mese din Ministerul Științei și Cercetării sau ocuparea scenei în timpul unei piese la Burgtheater, cel mai renumit teatru din Viena.

Să luăm toată bucătăria, fir'ar ea să fie

În ansamblu, protestele nu s-au limitat la de-ierarhizare, la apropierea spațiului/spațiilor, la auto-organizare și la analizarea condițiilor de muncă și de studiu. Ele au fost, mai degrabă, dominate de cereri, critici și revendicări care merg dincolo de contextul imediat al educației și universităților, și care se extind asupra identificării felului în care logica pieței capitalismului neoliberal a infiltrat toate sferele vieții, transformându-le în marfă și izolându-le una de alta prin politici de excludere rasiste și sexiste care deteriorează tocmai colectivitatea pe care protestele și-au propus s-o stabilească. O dovadă pentru autenticitatea protestelor este și înțelegerea că lupta pentru un sistem de educație mai bun nu poate fi redusă doar la sistemul de educație ci, de fapt, depinde de întregul sistem social și trebuie să reflecte nevoia de a schimba întreaga structură a acestuia, schimbare realizată nu prin omogenizarea unor reforme de sus în jos ci prin democrație grassroots. Nu este vorba să ceri o bucată mai mare din plăcintă, sau să vrei toată plăcinta doar pentru tine, ci trebuie să iei afurisita de bucătărie cu totul.

Strategiile de apropiere ale protestelor de către diferiți actori politici au început două săptămâni mai târziu. Aceste strategii au culminat cu declarații absurde de solidarizare din partea unor grupuri cum ar fi cel al Administrației de stat din Burgenland. Acest fel de grupuri, cât și decani și alți reprezentanți ai universităților au început să instrumenteze elanul protestelor pentru propriile lor scopuri, cum ar fi stabilirea unor înțelegeri și politici bugetare adiționale. Chiar și ministrul Științei și Cercetării a mulțumit protestatarilor pentru că l-au pus într-o poziție avantajoasă în negocierile bugetare cu ministrul Finanțelor. Totuși, măsurile represive violente care au fost luate

în Statele Unite și în Germania împotriva protestatarilor pasnici⁴ sunt în contradicție cu măsurile „reformate” de apropiere sau de „preluare non-ostilă a afacerii”.

Revoltele și protestele mișcării din 1968 (care fuseseră decalate cu câțiva ani în Austria) au lăsat în urmă o înțelegere din partea autorităților a faptului că eventualele viitoare proteste ar trebui tratate strategic, o înțelegere a faptului că măsurile represive pot fi contra-productive. În schimb, instrumentalizarea protestelor neutralizează orice subversiune. Strategiile de apropiere au evoluat apoi, în condițiile unui sistem neoliberal în dezvoltare, sistem în cadrul căruia mulți dintre cei din generația ‘68 dețin acum poziții cheie. Pe lângă strategiile de apropiere, au fost și strategii de infantilizare, care pot fi văzute ca fiind mai degrabă binevoitoare. Acestea sunt inerente însăși structurii educației tradiționale, în care profesorul cunoscător câștigă control asupra celor neînvățați prin ridiculizare, împărțind din cunoștințele lui strategic, atunci când crede de cuviință. Bazându-se pe propria lor biografie, caracterizată de trecerea de la Marx la economia de piață, reprezentanții sistemului acceptă o oarecare doză de rebeliune, de vreme ce o înțeleg ca pe un proces educațional prin care presupușii lor succesori învață tehnici și strategii politice care vor fi fundamentale pentru îndeplinirea viitoarelor lor funcții și a viitoarelor lor sarcini. Protestele din domeniul educației sunt transformate în proteste educaționalizate⁵.

Arta și școlile de artă ca paradigme pentru capitalismul neoliberal

Faptul că protestele din domeniul educației au fost inițiate în Austria într-o instituție de artă nu este un fapt lipsit de importanță. De vreme ce logica (neo-)liberalismului se bazează pe libertatea individului, artistul/a și libertatea lui/ei artistică se potrivesc perfect cu acest sistem. De fapt, nu numai că există dorința și trendul de a aduce instituțiile de artă mai aproape de industriile creative vandabile, dar arta și educația artistică pot fi văzute ca fiind chiar paradigma pentru capitalismul neoliberal, cu artistul și producătorul cultural ca modele pentru o piață a muncii care este tot mai neoliberalizată⁶. Flexibilitatea și infinita creativitate împreună cu auto-disciplinarea și cu relațiile de muncă precare sunt la baza profesiei artistice.

Implementarea reformelor legate de Procesul de la Bologna la Academia de Arte din Viena, reforme cum ar fi înlocuirea vechiului sistem din universități cu structura B.A./M.A. (structură care împarte anii de studiu în perioada finalizată prin diploma de licență și perioada de masterat- n.tr.), a fost întârziată din cauza unei ciudate alianțe între susținătorii ai tradiției și între cei mai progresiști, alianță care a ținut procesul în suspensie. Mulți dintre susținătorii tradiției s-au simțit amenințați de reforme, din cauza orientării reformelor către știință și către modele științifice, o sferă academică care le amenința atât cunoștințele cât și refugiul lor în „autonomia artei”. Generația mai progresistă, pe de altă parte, nu credea în autonomia artei, dar fiind supuși unor condiții de muncă precară și unei logici de piață orientate spre profit, s-au opus, de

---

⁴ De exemplu: http://www.youtube.com/watch?v=rOI5I2_RghQ; <http://ow.ly/EhJx>, <http://twitpic.com/qb6qu>; <http://tinyurl.com/yglzurr>; <http://edition.cnn.com/2009/US/11/22/california.student.protest/index.html>; <http://www.bildungsstreik-hd.de/2009/11/22/gewaltsamer-polizeieinsatz-gegen-landesweite-bildungsstreik-demonstration-in-stuttgart/>

⁵ „Educaționalizarea capitalului” este o expresie folosită prima oară de Stewart Martin

⁶ De exemplu: <http://eipcp.net/transversal/1106/lorey/en>

asemenea, reformelor. Astfel, această simbioză dubioasă a făcut ca noul sistem să stagneze.

Povestea Ucenicului vrăjitor, scrisă de Goethe, începe cu un bătrân maestru vrăjitor care îl lasă pe ucenicul său să facă treburile în laborator. Sătul de sarcinile plictisitoare, ucenicul vrăjește o mătură ca să-i aducă ea apa de la fântână. Neîndulcit de învățat ca să controleze mătura fermecată, el încearcă s-o distrugă, făcând-o bucăți cu un topor. Dar bucățile devin alte mături care continuă să-și facă treaba, ieșite din control. Măturile progresiste se întorc împotriva noului lor stăpân. Povestea se încheie, totuși, cu bătrânul vrăjitor care se întoarce acasă și rupe vraja, măturile fiind dezvrăjite și totul întorcându-se la vechea ordine. Nici sistemul stăpânului bătrân nici cel al celui tânăr nu pot să-și păstreze stabilitatea fără puțină magie, dar metoda stăpânului bătrân a reușit deocamdată să pună măturile la punct.

În cazul Academiei, colaborarea dintre susținătorii vechiului sistem și cei mai progresiști funcționează, pe când vraja incontrollabilă a noului sistem neoliberalizat scoate lucrurile din ordinea lor – nu pentru că este considerat neapărat ca fiind cel mai prost sistem, ci pentru că cei care au depins de vechea structură un timp îndelungat adaptează orice tendință de progres propriului lor model. Ironia este că această înclinație către „autonomia” artistică seamănă foarte mult cu „libertatea” artistică care-i permite artistului să creeze un perfect model neoliberal. Întreaga logică începe să se învârtă în acest punct – ca un câine în jurul cozii.

O profesie bazată în mare parte pe individualism, imagine și unicitate a ajuns la propria ei criză, în timp ce studenții și profesorii greviști au încetat să se mai învețe unii pe alții și pe ei înșiși cum să se individualizeze și mai mult. Au încetat să facă acest lucru atunci când s-au unit ca să se opună împreună structurii. După ce s-au învârtit în cerc ani de zile, după ce au fost într-un pericol serios să ametească și să cadă, a venit momentul în care protagoniștii au reușit, în sfârșit să prindă lucrul după care alergau în cerc, moment în care și-au dat seama că, de fapt, după propria lor coadă au alergat în toți anii aceștia. Arta și educația servind capitalul și servind ca modele pentru capital au fost expuse ca atare. Totuși, nu trebuie să rămânem prinși în celebrarea acestui moment, ci să continuăm să chestionăm și să punem în discuție acest moment ca pe un moment de tranziție, în loc să folosim colectivismul ca pe un exercițiu pentru crearea personalităților noastre unice și inovatoare pe care să se bazeze viitoarele noastre cariere. Structura care a fost întreruptă și chestionată nu trebuie să se reîntoarcă ciclic la aceeași structură. De fapt, marea ironie a situației nu este aceea că actualul val de proteste internaționale a izbucnit într-o țară ca Austria, care e dominată de tradiția „parteneriatului social”⁷, ci constă în faptul că școala de artă, care este doar o componentă a mașinăriei de producere de indivizi neoliberali a ieșit la suprafață, expunând întregul paradox al sistemului construit în jurul lor.

„Criza din educație” și criza capitalistă

Cum poate fi folosită această tranziție într-un mod constructiv cu scopul de a continua aceste ocupări ale spațiilor și această rezistență și, mai important, cu scopul de a

---

⁷ O relație de cooperare între sindicat și Camera austriacă de comerț, cu scopul de a elimina conflictele social-politice prin politici agreeate consensual – făcând astfel imposibile radicalismul, protestele sau antagonismul.

restructura problematicile sisteme cum ar fi cel de educație și alte sisteme asociate acestuia, cum ar fi cel de artă? Cum pot fi aceste sisteme restructurate de jos în sus pe viitor? Unii protestatari s-au referit la crearea unui „scenariu la infinit” ca model de protest, conform căruia spațiile care au fost revendicate și apropiate să rămână auto-organizate, fără niciun compromis. De fapt, în îndelungata istorie a reformelor neoliberale, cel mai profund punct de de-politizare a fost probabil deja atins, și protestele globale privind educația ar putea marca punctul de cotitură după care să urmeze re-politizarea. În acest sens, este necesar să se ia în considerare actuala „criză” din educație ca fiind direct proporțională cu criza economică. Această corelație arată foarte clar încercările de a transforma educația în noua frontieră în care criza capitalistă să-și investească resursele împrăștiate și, în consecință, repetăm... NU VOM PLĂTI NOI PENTRU CRIZA VOASTRĂ!

Criza economică care, de fapt, reflectă eșecul capitalismului însuși, capitalism care e un sistem bazat în mod fundamental pe inegalitate, excludere și crearea categoriei „celălalt”, sistem care duce la moartea „celuilalt” pentru profit⁸, arată, de fapt, un nivel extrem al unei crize sociale generalizate. Acest lucru trebuie luat în considerare și lupta trebuie să se facă împotriva tuturor crizelor aflate în interdependență, nu doar împotriva crizei din educație. Dacă acest lucru nu este luat în considerare, atunci va rezulta cu siguranță o repetiție și reproducere a realității capitaliste atotcuprinzătoare.

Drept de rezidență și libertate de mișcare pentru oricine

În timpul plenurilor, interviurilor, a prezentărilor și discursurilor, persoane care nu avuseseră în prealabil o ușurință de a vorbi în public au fost vizibile. Acest lucru are două potențialități, așa cum am menționat mai sus. Pe de-o parte, poate pregăti manageri mai buni, dar pe de altă parte poate crea o structură descentralizată de discuție și reprezentare democratică. Beneficiul acestei situații pentru cei care nu sunt capabili să vorbească bine și cărora li se dă o șansă să o facă, este un început. Dar ceea ce este important să se aibă în vedere este diferența față de cei care nu pot vorbi deloc, pentru că nu li se dă voie să vorbească (femeile care sunt în mod sexist defăimate și atacate, musulmanii care sunt huiduiți afară din spațiul public, migranții care sunt ignorați, etc.) și diferența față de cei care nu-și permit să fie prezenți. Aceștia din urmă sunt cei care fac munci precare ilegale sau semi-legale la orice oră din zi și din noapte, în timp ce sunt supuși legilor de imigrare rasiste⁹ și rasistei Legi universitare¹⁰ și în timp ce trebuie să obțină note mari la examene și să dovedească un nivel maxim de productivitate în studiile lor pentru a putea rămâne legal în țara în

---

⁸ „Necropolitica și necroeconomia, metode de acumulare practicate în contexte coloniale de actori economici specifici – corporații multinaționale, de exemplu – care includ exproprierea, moartea, tortura, sinuciderea, sclavia, distrugerea mijloacelor de trai și violența controlată.” Vezi Subhabrata Bobby Banarjee, „Live and Let Die: Colonial Sovereignties and the Death Worlds of Necrocapitalism,” *Borderlands eJournal*, Volume 5, Number 1, 2006.

⁹ În Austria, pentru a primi sau extinde permisul de reședință, un student care nu provine dintr-o țară UE/CEE trebuie să prezinte dovada că deține cel puțin €6,210 pe an, precum și dovada că a studiat, că și-a terminat studiile minime, că nu are cazier etc. Pentru studenți e imposibil să ajungă la această sumă în mod legal, pentru că dreptul lor de muncă este limitat strict la cel mult €300 pe lună.

¹⁰ Deși oficial se spune că s-au „abolit”, taxele de școlarizare încă există în Austria. Amendarea legii universitare din 2008 nu a introdus decât scutirea pentru anumite grupuri de studenți, cel mai mare dintre aceste grupuri fiind cel al studenților austrieci și provenind din UE. Studenții din țări ne-membre UE plătesc aceleași taxe ca și înainte de 2008.

care studiază. Întorcându-ne mai degrabă la metafora despre mușcatul propriei cozi, în locul învârtirii în jurul cozii: cei care-și petrec timpul căutând mâncare nu au timp să își vâneze coada. Revendicarea centrală a protestatarilor, „educație liberă și gratuită pentru toată lumea” poate fi îndeplinită numai dacă există libertate de mișcare pentru toată lumea, dincolo de granițele naționale și supranaționale.

Ultimul Acord de la Lisabona a propus să se facă un amendament la următorul acord (din decembrie 2009) stabilind educația ca fiind cea de-a cincea libertate de mișcare în UE, pe lângă capital, servicii, bunuri și cetățeni, cu scopul de a întări bazele Ariei Educației Superioare Europene, susținută de Procesul de la Bologna. Obiectivele profitabile ale creării unei Arie a Educației Superioare Europene, care se presupune că va aduce o „nouă Renaștere”¹¹ în Europa, ar începe să se năruie dacă ar fi comparate realitatea mobilității cu cea a migrației.

În consecință, am dori să facem și noi un amendament la declarațiile și revendicările pe care le-am făcut până acum, declarând că până când menționata realitate socială nu este confruntată, democrația nu poate funcționa cu adevărat. Prin urmare, propunem, ca pe un prim pas, ca suma de 34 de milioane de euro care a fost acordată ca o măsură de urgență universităților de către Minister¹² să fie folosită ca platformă de finanțare pentru ca ORICINE – gândindu-ne la cei supuși politicilor opresive rasiste și sexiste – să poată participa la proteste, astfel ca protestul real să poată, de fapt, să înceapă. Mai mult, următoarea măsură ar trebui să fie ca viitoarele sume să fie alocate creării și menținerii unei platforme care să asigure în continuare această participare democratică. Doar atunci vom putea continua să ne articulăm revendicările și să ne direcționăm atenția asupra schimbărilor din structurile universitare, plănuiind investițiile financiare viitoare. Progresul real, care nu reproduce formele discriminatorii ale avantajului și dezavantajului inegal, este posibil doar dacă se încearcă în mod direct demolarea fiecărei structuri de opresiune care a fost în mod conștient adresată în timpul protestelor. Dacă aceste lupte sunt izolate unele de altele, ele vor ajunge, în mod inevitabil, să fie parte din apropierea capitalistă a tuturor sferelor existenței. O schimbare radicală poate avea loc doar dacă diferitele lupte pentru această schimbare se asociază.

25 noiembrie 2009

Traducere din limba engleză: h.arta

---

¹¹ Vezi Raportul Comisiei Europene: „Pregătind Europa pentru o nouă Renaștere – vedere de ansamblu asupra cercetării europene”: ec.europa.eu/research/erab/publications_en.html. Pentru o analiză a rădăcinilor coloniale ale Renașterii, vezi Walter Mignolo „The Darker Side of the Renaissance: Colonization and the Discontinuity of the Classical Tradition” („Obrazul întunecat al Renașterii: Colonizarea și discontinuitatea tradiției clasice”) *Renaissance Quarterly*, Vol 45, Nr. 4 (Winter, 1992), pag. 808–828.

¹² Această sumă, o mică picătură în bazinul tuturor universităților austriece, a fost acordată după ce fusese inițial trecută la reduceri de buget. În final, a fost păstrată în „rezerva ministrului” ca o măsură disciplinară.